

Praksisbrev ble en vekker for skoletrøtte gutter

OSLO Alle fire hadde droppet ut av videregående skole og hadde ingen planer om hva de skulle gjøre videre. Nå er de unge mennene glade for at muligheten for å ta praksisbrev åpnet veien inn i yrkeslivet.

TEKST OG BILDER **KARI KLØVSTAD**

Korrekt kledd i mørke firmagensere samles de fire rundt møtebordet hos XXL på Alna i Oslo. Det er Martin Wærnes Stuberg (22), Josef Urheim Norum (21), Lukas Svare (21) og Erik Keiseraas (20). Alle er kvikke og reflekterte og litt overrasket over at de har tatt fagbrev i salgsfaget og nå er i fast jobb. Lite pekte i den retningen da de takket for seg på videregående og brukte mye av tiden sin på å game på gutterommet.

MISTRIVDES PÅ UNGDOMSSKOLEN

På barneskolen gikk det greit, og alle hadde sine drømmer. Martin ville, som så mange smågutter, bli politi eller brannmann. Erik ville bli fotballspiller og Lukas profesjonell skikjører. Josef hadde lyst til å ha sin egen butikk, så selv om han har tatt noen omveier, er han nå på rett kurs.

Motgangen startet på ungdomsskolen for alle fire.

– Motivasjonen sank, og jeg trivdes dårligere og dårligere i skolesystemet, forteller Josef Urheim Norum. Han kom inn på restaurant- og matfag på videregående. Dette var tredjevalget, og han fant fort ut at dette ikke var noe han hadde lyst til. Resultatet ble at han sluttet.

Erik Keiseraas hadde det bra på barneskolen, men det ble verre på ungdomsskolen da karakterene kom og det ble større press. Han gikk videre til idrettsfag, men likte seg ikke. Det samme gjeldt Martin Wærnes Stuberg og Lukas Svare, som ikke fant seg til rette på videregående og hoppet av.

– Det var mer teori enn idrett, så jeg gikk lei, oppsummerer Martin.

På den tiden hadde ingen av dem hørt om muligheten for å ta praksisbrev.

FORELDRENE DYTTE PÅ Reaksjonene kom hjemme hos guttene da de sluttet på skolen.

– Mor ble veldig opprørt. Far også, oppsummerer Josef, og en spontan latter bryter løs rundt bordet. Både Åshild Tårnesvik, som er kontaktlærer praksisbrev på Etterstad videregående skole, og André Sunde, som er faglig leder på XXL på Alna, har vært vitne til de sterke reaksjonene. Og i ettertid er det lov å humre litt av reaksjonene.

– De roet seg da de forsto hva praksisbrev går ut på, og nå er de glade for at jeg gikk denne veien, sier Josef, som nå har flyttet hjemmefra og bor i kollektiv.

Hos Martin gikk det litt roligere for seg.

– Mamma tok det ganske chill, men hun ga beskjed om at jeg måtte gå til oppfølgingstjenesten i bydelen. Etter et halvt år med gaming ble det også veldig kjedelig å være hjemme, sier Martin.

Hos Lukas var det ikke aktuelt at han ikke skulle gjøre noe, og det var moren som tipset om løpet med praksisbrev på Etterstad.

– Jeg skal innrømme at jeg var skolelei og ikke så motivert til å begynne,

men jeg trengte en jobb og penger, og tenkte jeg kunne kombinere dette, sier Erik. Han har overrasket både seg selv og andre. Dette kommer vi tilbake til.

BLOMSTRE I BEDRIFT Ikke alle unge finner seg til rette i den ordinære klasseromsundervisningen. Dette er også grunnen til at mange slutter og blir et nummer i den beryktede frafallsstatistikken. De dropper ut av skolen, som det heter muntlig.

Guttene har alternert rundt i butikken for å bli kjent. Her er de i jakt- og friluftsavdelingen. Det er fra venstre: Josef Urheim Norum, Lukas Svare, Martin Wærnes Stuby og Erik Keiseraas.

Ordningen med praksisbrev ble innført nasjonalt i 2016, men en oversikt viser at det er få rundt om i landet som har tatt den i bruk. I 2020 var det rundt 50 praksisbrevkandidater i Norge, og flertallet av disse fulgte løpet på Etterstad videregående skole i Oslo.

Målgruppen er elever som har svake karakterer og/eller høyt fravær, men som ikke har lærevansker eller særskilte læringsbehov.

Åshild Tärnesvik har vært kontaktlærer for kandidatene på Etterstad siden 2015, og hun har fulgt sju klasser

og totalt 71 elever gjennom løpet på sin skole. Alle går salg, service og reiseliv i utgangspunktet. Elevene kan etter to år med praksisbrev, gå over som lærling og ta fagbrev når læretiden er over.

Kontaktlæreren har brukt kunnskapen og erfaringene sine til å skrive masteroppgaven «Fra dropout til fagbrev», der hun har intervjuet disse elevene. Alle er gutter.

Ikke alle holder ut den første tiden, men tall Åshild Tårnesvik har samlet, viser at flere og flere kommer i mål. Siden 2017 har alle 18 som fullførte praksisbrevet, også skrevet lærekontrakt i bedrift.

– Det er morsomt å jobbe alternativt og følge opp disse elevene. De er fire dager ute i jobb og en dag på skolen,

Faglig leder hos XXL André Sunde.

sier kontaktlæreren.

– *Går alt helt glatt når de unge kommer over i dette opplegget?*

Åshild Tårnesvik rister bestemt på hodet, og bevegelsen sprer seg rundt bordet. Ikke alle var supermotiverte fra dag en.

– Vi har hatt kamper om både fag og oppmøte. Det var fort gjort å bli litt syk og få vondt i viljen, og det buttet mest når elevene hadde fellesfag på skolen, sier Åshild Tårnesvik.

MOTIVASJONEN KOM TILBAKE Alle de fire guttene har fullført praksisbrev hos sportsbutikk-kjeden XXL på Alna. Det er også der de har hatt læretiden sin, og alle er nå fast ansatt med fagbrev.

– Jeg fant meg godt til rette etter et par uker. Motivasjonen kom tilbake da jeg kunne gjøre noe fysisk og ikke måtte høre på lærere som bablet i åtte timer, sier Martin Wærnes Stuberger.

Erik Keiseraas setter pris på at han ble tatt imot på en bra måte og fikk god oppfølging.

– Dette er med på å bygge deg opp. Fotballkarrieren er lagt på hylla, så i dag nøyer 20-åringen seg med å spille ball med kameratene på løkka.

Josef Urheim Norum var ikke overbevist da han begynte.

– Det tok noen måneder før jeg forsto at det var dette jeg ville. Men nå ser jeg at det var et godt valg, sier Josef, som ikke er fremmed for å følge barnedrømmen og drive noe eget en gang i tiden.

Det var ingen selvfølge at Lukas Svare skulle ekspedere kunder i en stor forretning.

– Jeg liker å være litt tilbaketrasket og trives ikke så godt i søkelyset. Men etter å ha blitt kjent med menneskene og miljøet her, går det helt fint. Lukas kan i dag kombinere sin store lidenskap for twintip-kjøring med å selge skiutstyr i butikken. Han har også sagt ja til å være med på rollemodellteamet, som skal ut på ungdomsskolene og snakke om yrkesfag og veien videre.

FORMER EGNE MEDARBEIDERE Ordningen har også sine fordeler for XXL. Den er med på å sikre rekrutteringen og skaffe gode lærlinger. Nå har de sju praksiskandidater i systemet, og det har gradvis vokst i omfang.

– Hos oss øker praksisbrevet verdien på fagbrevet. De unge får dobbelt så lang erfaring i systemet, lærer bedriftskulturen og blir gode selgere, sier André Sunde, som er faglig leder hos XXL Alna. Han legger ikke skjul på at dette ikke er veldedighet, men en del av verdiskapningen i bedriften. Målet er å kunne ansette de unge når de er ferdige med utdanningen.

AMBISJONENE HAR VÅKNET Kvartetten rundt bordet er et godt eksempel på at det finnes håp for skoletrøtte elever som slipper taket og dropper ut. For dem ble praksisbrev puffet som fikk den videre.

Alle er nå fast ansatt hos XXL og trives. Flere har fått ambisjoner og ser for seg en vei videre.

– Det er jo mulig å bli mellomleder eller leder, sier Lukas, litt beskjedent, og får anerkjennende nikk.

Erik var kanskje den som var aller mest skolelei.

– Nå har jeg begynt på påbygg, ved siden av jobben, for å få studiekompetanse. Det kom nok som et sjokk på

alle, meg også, men det har gått bra. Da kan jeg bygge meg opp og kanskje drive mitt eget en dag. Det finnes lys i tunnelen, sier Erik Keiseraas og smiler. Humoristisk sans er heller ingen ulempe. ❖

Praksisbrev ble en god løsning for fra venstre: Josef Urheim Norum, Lukas Svare, Erik Keiseraas og Martin Wærnes Stuby. Bak: Faglig leder hos XXL Alna 1 André Sunde og kontaktlærer på Etterstad videregående skole Åshild Tärnesvik.

Engasjert lærer vil at flere skal få tilbud om å ta praksisbrev

OSLO Det er mye positivt med fullføringsreformen, men ordningen med praksisbrev burde vært nevnt svart på hvitt, sier Etterstad-lærer Åshild Tårnesvik i dette intervjuet med Yrke.

TEKST TONE RØED JACOBSEN BILDE WERNER JUVIK

– Praksistilbudet retter seg hovedsakelig mot ungdom som har mye fravær og lave karakterer. Det er ikke nødvendigvis typiske lærevansker som hindrer dem i å fullføre, men heller at de ikke trives med vanlig teoriundervisning i klasserommet, sier Åshild Tårnesvik til Yrke.

Hun er lærer på Etterstad videregående og har nylig skrevet en masteroppgave i yrkespedagogikk ved OsloMet. Temaet for oppgaven hennes er alternativ opplæring i videregående skole, der hun belyser elevenes opplevelse av praksisbrevløpet.

– Flere av elevene kommer fra ungdomsskolen, mens andre har droppet ut av videregående én eller to ganger, sier hun.

Tårnesvik engasjerer seg for at flere elever fullfører videregående opplæring, og hun mener praksisbrev er et viktig bidrag i debatten om nettopp å få flere til å klare videregående.

ROLLEMODELL Praksisbrevløpet er en toårig videregående utdanning. Elevene har fellesfagene matte, norsk og

samfunnsfag én dag i uken og er i bedrift de resterende dagene. I likhet med ordinær videregående opplæring har elevene kompetansemål som de lærer i bedriften de arbeider i.

Tårnesvik forteller engasjert om elever som har gått fra å være helt umotivert for å gå på skole til å bli flinke elever som blomstrer på arbeidsplassen.

Selv om hun er forsiktig med å utlevere enkeltelever, kan hun likevel vise til noen solskinnshistorier.

– En av elevene våre ville helst bare sitte hjemme og «game» og var ikke motivert for å gjøre noe annet. Det var veldig vanskelig det første halvåret. I jobben gikk det bedre og bedre. Han kom seg opp og ble skikkelig god. Han ble flink, sendt på kurs og ble kjent med nye folk. Nå blir han brukt som rollemodell, sier Tårnesvik stolt.

-BØR UTVIDES Tårnesvik mener at det er mye positivt i fullføringsreformen som ble vedtatt i 2021, men savner at det står praksisbrev svart på hvitt. Hun

er ikke i tvil om at man bør utvide tilbudet.

– Læreplanen ligger der. Det handler om midler og at man trenger gode bedrifter.

I Oslo tar de fleste salgsgag, men Tårnesvik tror man kan bli flinkere til å tilby flere type bedrifter.

– I Stavanger snakket jeg med en asfaltlegger, en stålarbeider og en snekker. Hvis en elev vil bli sveiser, finner man en bedrift og lager en læreplan i faget.

– Man kan få veldig gode fagarbeidere når man kan følge dem i fire år, legger hun til.

Når Tårnesvik sine elever starter i første klasse på videregående, holder hun et øye med dem for å se om de kan ha nytte av en alternativ utdanning.

– Dette er et løp som krever mye med tanke på oppfølging, legger hun til. – Man må være motivert og ha lyst til å møte på jobb, men man også ha voksne lærere som passer på. Gode arbeidsgivere er viktig, de må gi mange sjanser og ha et godt menneskesyn.

OPPRØRT Tårnesvik forteller at hun har hatt elever som har vært i «tilrettelagt»-klasser, som har gjennomgått en total forandring etter at de har fått begynne å jobbe i en bedrift i stedet.

At elever som har gått ti år på skolen, føler seg dumme, gjør henne opprørt.

– Mange føler, etter tretten år på skole, at de ikke mestrer noe. Med én gang de begynner å jobbe, endrer det seg, og mange blir ekstremt flinke. Det er noe galt med skolesystemet når de kan gå gjennom hele grunnskolen uten å føle mestring, legger Tårnesvik til.

Hun forteller videre om elever som har hatt mye fravær, som ikke får fravær når de begynner i en bedrift.

– Du lærer deg å stå opp om morgningen og at de andre er avhengige av deg. Elevene får muligheten til å være i bevegelse og gjøre en oppgave, de får utfolde seg på en helt annen måte.

«NORMALELEVEN» Hun mener begrepet om den «normale eleven» bør utvides til å inkludere også de som trenger et annerledes tilbud.

– For hva er egentlig «normalt»? spør hun retorisk.

– Må det være normale elever som sitter i et klasserom, eller kan normalen utvides til å inkludere de som trenger en annerledes oppfølging? Elever som tenker på høyere utdanning og kan se for seg selv som en sjef i framtiden.

Tårnesvik forteller om elever som har endret synet på seg selv radikalt, og som framstår som både selvsikre og trygge i jobben de begynner i.

– Elevene får en yrkes stolthet og en samvittighet overfor de andre som jobber med.

Fortsatt snakker Tårnesvik med tidligere elever som har tatt praksisbrev. Hun synes det er spennende å se hva de ender opp med, og sier at flere elever ringer henne hvis de lurar på noe. For henne er det viktig å gjøre tilbudet kjent, og det er derfor hun skriver denne masteroppgaven. Ambisjonen er å spre oppmerksomhet om tilbudet – med håp om at det kan utvides. ❖